

Agrárgazdasági Figyelő
(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓ INTÉZET
STATISZTIKAI OSZTÁLY

Agrárgazdasági Figyelő
III. évfolyam 4. szám
 2011. szeptember 22.

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
 Főigazgató: Dr. Kapronczai István
 H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
 Telefon: (06 1) 476-3060
 Fax: (06 1) 217-7037
 www.aki.gov.hu
 aki@aki.gov.hu
 Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő:

Bojtárné Lukácsik Mónika
 lukacsikm@aki.gov.hu

Közreműködött:

Élelmiszerlánc Elemzési Osztály
 Agrárpolitikai Kutatások Osztály
 Pénzügypolitikai Osztály
 Piaci Információs Osztály
 Statisztikai Osztály

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi. 3

Az Európai Parlament és a Tanács rendelet tervezete a közvetlen kifizetések alakulásáról..... 3

A mezőgazdasági vállalkozások
 2010. évi eredményei 5

A mezőgazdasági társas vállalkozások
 2010. évi eredményei..... 7

Az élelmiszeripar 2010. évi eredménye..... 8

Bioüzemanyagok előállítás hazánkban..... 10

Biogáztermelés..... 10

Energiatermelés biomassza tüzeléssel..... 10

Növénytermesztési helyzetkép..... 10

Állatvágások a hazai vágóhidakon..... 12

Termelői és feldolgozói értékesítési árak..... 13

Kiskereskedelem..... 17

Külkereskedelem..... 18

A műtrágya értékesítés alakulása
 2011. I. félévben..... 19

Mezőgazdasági gépforgalmazásunk
 piaci helyzete..... 20

II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....22

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....27

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....28

V. Gyakran feltett kérdések.....38

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

Az Európai Parlament és a Tanács rendelet tervezete a közvetlen kifizetések alakulásáról

A 2011 szeptemberének elején kiszivárogtatott rendelettervezet meghatározza a közvetlen kifizetések közösségi szabályait, hogy milyen közvetlen támogatások lesznek a 2013-at követő időszakban.

Alaptámogatás

A közvetlen támogatás 30%-át a zöld komponens keretében kell kifizetni, maximum 5%-át a kedvezőtlen adottságú területek, maximum 2%-át fiatal gazdálkodók, maximum 10%-át a kis gazdaságok támogatására lehet fordítani. Emellett lehetőség lesz termeléshez kötött támogatások kifizetésére is a teljes I. pillér 5%-nak értékeig (bizonyos esetekben ezt meghaladóan is), 3% pedig nemzeti tartalékba kerül, vagyis akár a közvetlen támogatás 40%-ára is csökkenhet az alaptámogatás, ennek jogosultsági feltétele valószínűleg a Cross Compliance betartása lesz. (A támogatások felső határának megállapításánál (capping) valószínűleg az alaptámogatás összegét veszik figyelembe.) Az alaptámogatásokat 2019. január 1-ig az adott régióban, 2028 decemberéig pedig uniós szinten kell egységesíteni, így hektáronként azonos összegű támogatást (flat-rate) bevezetni. Magyarország ilyen szempontból egy régió és SAPS rendszert használ, vagyis nálunk már most is régiós átalánytámogatás van, a 2019 elejéig végrehajtandó változások az üzemsoros (történelmi bázison alapuló) SPS rendszert használó tagországokat érintik, ahol az adott régióban ki kell egyenlíteni a gazdálkodók hektáronkénti támogatási összegeiben jelenleg meglévő különbségeket. A támogatási jogosultság csak aktív gazdálkodó részére ruházható át (örökösödés kivétel).

Kiegészítő támogatás a környezet- és klímavédelmet előtérbe helyező gazdálkodóknak (zöld komponens)

Az alaptámogatás mellett a klímaváltozás és a környezet szempontjából hasznos gazdálkodási gyakorlat is támogatásban részesül (a közvetlen támogatások 30%-a használható fel ilyen célra), aminek a feltételei:

- vetésváltás;
- állandó legelőterület fenntartása; (legfeljebb 5%-al csökkenhet)
- ökológiai gazdálkodás (a terület legalább 7%-án).

Kiegészítő támogatás a kedvezőtlen adottságú területeken (KAT) gazdálkodóknak

A közvetlen támogatás maximum 5%-át a kedvezőtlen (természeti) adottságú területek (KAT) támogatására lehet fordítani (a tervezet nem nevesíti, de bizonyos tagországok eltekinthetnek ezen jogcím használatától), kiegészítve és nem helyettesítve a II. pillérből érkező hasonló támogatásokat.

Kiegészítő támogatás fiatal gazdáknak

A közvetlen támogatás 2%-át lehet fordítani azon fiatal gazdálkodók támogatására, akik 40 évnél fiatalabbak és megfelelő képzettséggel rendelkeznek. A támogatás maximum 5 évig folyósítható a kedvezményezetteknek.

Egyszerűsített támogatás a kis gazdálkodóknak

A kisgazdaságok kiegészítő támogatására az összes közvetlen támogatás maximum 10%-át (500-1 000 euró/gazdaság) lehet felhasználni. Azok a gazdálkodók, akik saját döntésük alapján a kisgazdálkodók számára létrehozott támogatásban részesülnek, másfajta közvetlen támogatást nem vehetnek fel.

Korlátozott lehetőség termeléshez kötött támogatások nyújtására

A 68. cikkelyhez hasonló termeléshez kötött támogatási lehetőség is lesz, ugyanis a közvetlen támogatások 5%-a (Málta esetében 10%) használható fel ilyen módon a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontból fontos, de nehézséggel küszködő speciális ágazatokban. A jogszabálytervezet alapján a Bizottság engedélyével a termeléshez kötött támogatásokra a közvetlen támogatásoknak akár több, mint 5%-át is lehet fordítani. Úgy gondoljuk, hogy Magyarország esetében is elérhető lesz a 10%.

Az aktív gazda definíciója hiányzik, így egyelőre nem tudjuk, hogy pontosan kik részesülhetnek támogatásban, de véleményünk szerint ezek a változások az új tagállamokat (köztük Magyarországot) alapvetően nem fogják érinteni, mivel nálunk jelenleg is a földhasználó a támogatás kedvezményezettje.

A nem hivatalos tervezet a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozóan javaslatot tesz a közvetlen támogatások alsó és felső határára:

- 100 EUR alatt nem fizethető közvetlen támogatás;
- 150-200 ezer euró között 20%-kal csökken a támogatás;
- 200-250 ezer euró között 40%-kal csökken a támogatás;
- 250-300 ezer euró között 70%-kal csökken a támogatás;
- 300 ezer euró felett 100%-kal csökken a támogatás, vagyis megszűnik.

Ez elsőre nagyon „kemény” változásnak tűnik, de a következő bekezdés mindjárt „fel is puhítja”, mivel a támogatások felső határának kalkulációjánál a közvetlen kifizetés teljes összegéből (véleményünk szerint csak az alaptámogatásra vonatkozóan) le kell vonni az adott gazdaság által az előző évben kifizetett munkabérek, beleértve a foglalkoztatással kapcsolatos adókat és járulékokat. Ha a fennmaradó összeg meghaladja a 150 ezer eurót, akkor lép életbe a fentebb leírt elvonás (20-100% között). Az alaptámogatás Magyarországon nagyjából 100-150 euró/ha körül fog alakulni 2013-at követően, ez azt jelenti, hogy az 1 000-1 500 hektár feletti gazdálkodókat érintheti a capping, de mivel jellemzően az ilyen méretű gazdálkodók esetében már vannak foglalkoztatottak (ha van állattartás, akkor nagy számban is), ezért Magyarországon legfeljebb csak néhány olyan gazdálkodót fog érinteni a capping, akik nagy területen gazdálkodnak és csak szántóföldinövény-termesztéssel foglalkoznak. Azt feltételezzük, hogy a capping keretében a II. pillérbe nem kerül jelentős összeg átcsoportosításra.

A szabályozás megkerülhető lenne a gazdaságok mesterséges szétdarabolásával, ezért a tagországok felelőssége a közvetlen támogatás megvonása abban az esetben, ha a tervezet publikálásának időpontja után a gazdaságok mesterséges szétdarabolása vagy a gazdaságok egy részének személyekre történő átruházása megtörténik.

A mezőgazdasági vállalkozások 2010. évi eredményei

Az elemzéshez a Tesztüzemi Információs Rendszer 2010. évi előzetes adatait használtuk fel. A tesztüzemi rendszerben az adatgyűjtés 1924 mintauzemet fog át. Az így kapott minta 95 ezer mezőgazdasági vállalkozást reprezentál, amelyek termelési mérete meghaladja a 4 ezer euró Standard Termelési Értéket (STÉ¹). A tesztüzemi minta segítségével vizsgált 95 ezer gazdaság az összes regisztrált gazdaság által használt földterület 93%-át művelte, illetve az összes Standard Termelési Érték (STÉ) 89%-át állította elő.

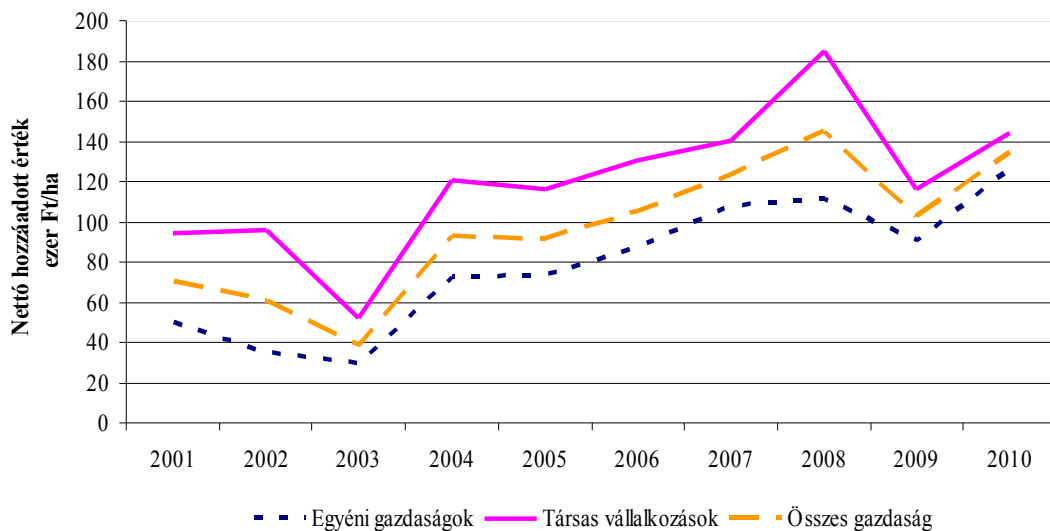
A gazdaságok átlagos mezőgazdasági területe 55,1 hektár, egy gazdaság átlagosan 1,8 főt foglalkoztatott.

Országos szinten tekintve az árutermelő egyéni gazdaságok az összes nettó hozzáadott érték² 53%-át, a társas vállalkozások pedig a 47%-át állították elő.

A mezőgazdaság jövedelmezősége a 2009-es visszaesés után újra növekedett, reálértéken elérte a 2008-as rekordszintet.

Az egy hektárra jutó árbevételek 4%-kal nőttek, míg a költségek 2 százalékkal csökkentek, így a növekvő támogatások is nagymértékben hozzájárultak a jövedelem növekedéséhez. A nettó hozzáadott érték 31%-kal lett magasabb az előző évinél. Míg az egyéni gazdaságok adózás előtti eredménye 70%-kal nőtt, addig a társas gazdaságoké 87%-kal múlta felül az egy évvel korábbi értéket.

Az egy hektárra jutó nettó hozzáadott érték változása (2001-2010)

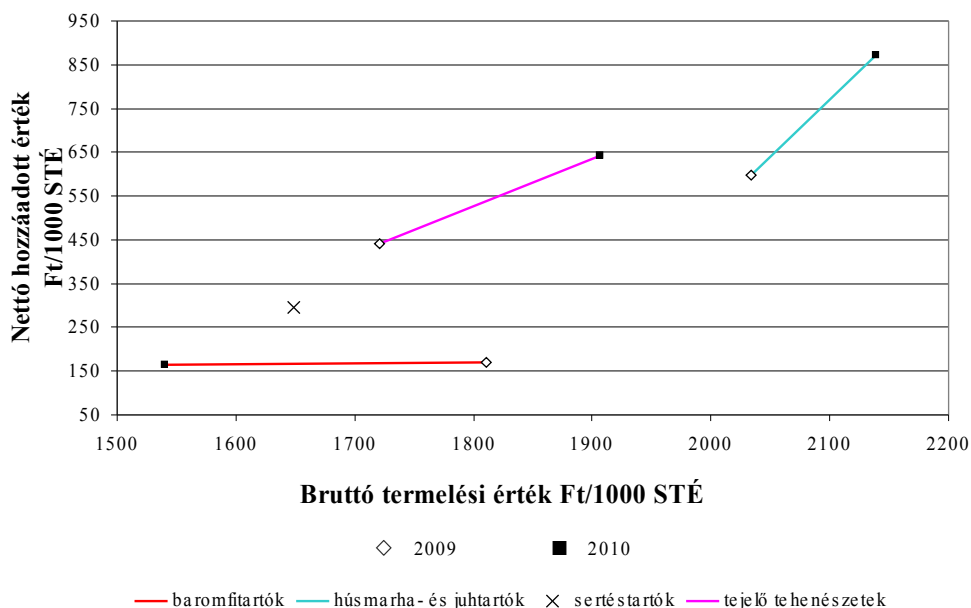
Forrás: AKI

A jövedelem a baromfitartók kivételével minden üzemtípus esetében növekedett, illetve a sertéstartók esetében stagnált.

1 Több éves előkészület után a Standard Fedezeti Hozzájárulásra (SFH) alapozott üzemosztályozási rendszert leváltotta az új Standard Termelési Érték (STÉ) alapján számított üzemtipológia. A Tesztüzemi Rendszerben közölt adatokat az új módszerrel visszamenőleg is átszámítottuk, így a múltban közölt mutatószámok is kismértékben megváltoztak.

2 A nettó hozzáadott érték a termelési érték és a termelés során felhasznált termékek, szolgáltatások értékének a különbsége. Tartalmazza a jövedelmet, valamint ebből kell fedezni a munkabéreket, az adókat, a kamatokat és a bérleti díjakat.

Az ezer STÉ-re jutó hozzáadott érték változása 2010-ben (egyéni gazdaságok és társas vállalkozások együtt)³

Forrás: AKI

A beruházások a tavalyi rekord évhez képest 27%-kal visszaestek, de ennek ellenére a nettó állóeszköz-felhalmozás (nettó beruházás) pozitív (4 ezer forint/ha) volt. A beruházások csökkenése a gépek, technológiai berendezések fejlesztésének visszaesésével van összefüggésben, de a tenyészállatok esetében is 7%-os csökkenés volt tapasztalható. Az ingatlan beruházások szinten maradtak, a befejezetlen beruházások pedig kismértékű (4%) növekedést mutattak. A beruházások alakulása – mint minden évben – a beruházási támogatásokkal van összefüggésben. Az egy hektárra jutó beruházási támogatások összege 43%-kal mérséklődött.

A pénzügyi válság hatásai a mezőgazdaságban elhúzódtak, 2010-ben, az egy hektárra jutó beruházási és fejlesztési hitelek összege tovább csökkent (4%-kal).

A földárak növekedése 2010-ben sem torpant meg, a szántóterület ára 6%-kal emelkedett (481 ezer forint/hektárra). A bérleti díjak 11,8%-kal növekedtek. 2010-ben, egy hektár szántóterületet átlagosan 26,5 ezer forintért lehetett bérelni.

³ Az ábra azt mutatja, hogy a termelési érték változása (x tengely) milyen összefüggésben van a jövedelmváltozással (y tengely).

Tehát a vizsgált évben a baromfi és sertéstartók kivételével az összes üzemtípus esetében nőtt a kibocsátás, és ezzel összefüggésben a jövedelmük is.

A szakágazatokkal összefüggésben az mondható el, hogy a teljes ágazati eredményjavulás elsősorban a gabonatermesztésnek, ahol az adózás előtti jövedelem 78%-al bővült, illetve a tejhasznú szarvasmarha tenyésztésnek tudható be, ahol az eredmény az ötszörösére nőtt. Ez utóbbi egyrészt a tejár másrészt az árfolyam növekedésének a következményeként. Ugyanakkor látni kell, hogy a sertéságazat a tavalyi 4,5 milliárdos pozitívum után az árbevétel csökkenése és az anyagköltség növekedése következtében negatív eredményt ért el 2010-ben, és csökkent a baromfiágazat eredményessége is 2009-hez képest.

A mezőgazdasági kettős könyvvitelt vezető vállalkozások eredményadatai (millió forint)

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2009	2010	Változás (millió Ft)	Változás (%)
I. Értékesítés nettó árbevétele	1 310 583	1 348 184	37 601	2,87
ebből export árbevétele	153 510	170 112	16 601	10,81
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	56 695	39 978	-16 717	-29,49
III. Egyéb bevételek	254 144	255 362	1 219	0,48
ebből visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatások	142 011	138 781	-3 229	-2,27
IV. Anyagjellegű ráfordítások	1 155 911	1 160 606	4 695	0,41
Biztosítási díj	8 843	8 043	-800	-9,04
V. Személyi jellegű ráfordítások	203 471	199 175	-4 296	-2,11
ebből bérköltség	133 547	135 323	1 775	1,33
VI. Értékcsökkenési leírás	103 571	110 419	6 848	6,61
VII. Egyéb ráfordítások	91 835	96 297	4 462	4,86
A. Üzemi (üzleti) tev. eredménye	66 634	77 028	10 394	15,6
I. Pénzügyi műveletek bevételei	25 309	18 068	-7 241	-28,61
II. Pénzügyi műveletek ráfordításai	60 431	48 346	-12 086	-20
B. Pénzügyi eredmény	-35 123	-30 278	4 845	-13,79
C. Szokásos vállalkozási eredmény	31 511	46 750	15 239	48,36
D. Rendkívüli eredmény	4 402	3 315	-1 086	-24,68
E. Adózás előtti eredmény	35 854	49 758	13 904	38,78
F. Adózott eredmény	29 388	42 433	13 045	44,39
G. Mérleg szerinti eredmény	22 293	34 453	12 160	54,55

Forrás: NAV adatbázis

Az élelmiszeripar 2010. évi eredménye

Az élelmiszeriparban működő kettős könyvvitelt vezető vállalkozások adózás előtti eredménye 2010-ben 52,9 milliárd forint volt, vagyis az előző évhez képest lényegében nem emelkedett. A csatlakozás óta eltelt időszak mutatói tekintve ez ugyan nem számít rossznak (2007, de különösen 2008 igen kedvezőtlen volt az ágazati eredményét illetően), a stagnálás háttérben azonban már hosszabb ideje tartó negatív trendek húzódnak meg.

Az értékesítés nettó árbevétele az utóbbi két évben nominálértéken(!) mérséklődött, még annak ellenére is, hogy az exportárbevétel közben folyamatosan növekedett. A mérséklődés oka tehát a

belföldi fogyasztásból származó árbevétel visszaesése, amely 2009-ben nagyjából az egy évvel korábban bekövetkezett élelmiszerár-emelkedés visszarendeződésének volt tulajdonítható, 2010-ben azonban már sokkal inkább a pénzügyi válság okozta reálkereset-csökkenésre vezethető vissza. Ez utóbbi egyre inkább az olcsóbb termékek irányába tereli a belső fogyasztást, ahol a hazai élelmiszeripar már nem versenyképes az importtal szemben. Így az élelmiszeripar részaránya a hazai élelmiszerellátásban egyre kisebb.

A bevételek csökkenésével párhuzamosan nőtt az anyagjellegű ráfordítások nagysága a mezőgazdasági termékek, illetve az energiaárak emelkedése következtében. Ezt a növekedést a már említett okok miatt az ágazat a hazai értékesítésben nem tudta érvényesíteni. Helyette a személyi jellegű, valamint egyéb ráfordítások leszorításával igyekezett az eredmény romlását mérsékelni. Csökkent továbbá az értékcsökkenési leírás is, ami nemcsak azért értékelhető negatívan, mert jelzi a berendezések hosszabb idő alatt történő leírását, a meglévő eszközállomány elavultságát, hanem mert ez szolgálna az új beruházások fedezetéül is.

Az élelmiszeripari gazdálkodó szervezetek főbb eredményadatai (millió forint)

EREDMÉNYADATOK	2009	2010	Változás (%)
I. Értékesítés nettó árbevétele	2 572 214	2 548 529	-0,92
ebből export árbevétele	613 231	658 735	7,42
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	4 647	-2 957	-163,64
III. Egyéb bevételek	72 169	79 786	10,55
IV. Anyagjellegű ráfordítások	1 920 079	1 947 165	1,41
V. Személyi jellegű ráfordítások	255 629	249 296	-2,48
VI. Értékcsökkenési leírás	81 107	79 334	-2,19
VII. Egyéb ráfordítások	302 331	271 877	-10,07
A. Üzemi (üzleti) tev. eredménye	89 884	77 687	-13,57
I. Pénzügyi műveletek bevételei	75 827	50 303	-33,66
II. Pénzügyi műveletek ráfordításai	112 751	78 351	-30,51
B. Pénzügyi eredmény	-36 924	-28 048	-24,04
D. Rendkívüli eredmény	-1 448	3 229	-323,03
E. Adózás előtti eredmény	51 519	52 875	2,63
G. Mérleg szerinti eredmény	5 861	463	-92,10

Forrás: NAV adatbázis.

Mindezek következtében az élelmiszeripar üzemi (üzleti) tevékenységének eredménye 2010-ben elmaradt az egy évvel korábbtól több mint 12 milliárd forinttal. Nagyjából ugyanennyivel javult a pénzügyi műveletek eredménye, a ráfordításoknak a bevételekét meghaladó mértékű csökkenése következtében, így végül is az adózás előtti eredmény az előző évvel azonos szinten maradt.

Az élelmiszeripar egészét jellemző átlagos számok háttérben az egyes szakágazatok esetében ellentétes tendenciák állnak. Azok többsége jövedelemnövekedést tudhat maga mögött, különösen a húsfeldolgozás,- tartósítás, a keményítőgyártás, és a takarmánygyártás, miközben a növényolajgyártás, a dohányipar, a gyümölcs- és zöldségfeldolgozás, valamint a pékáru, tésztafélék gyártása szakágazat eredménye romlott.

Bioüzemanyagok előállítása hazánkban

Magyarországon az összes üzembe állított biodízelgyártó kapacitás 190 ezer tonnára tehető. A termelés 2009-ben 133 ezer tonnát, 2010-ben közel 150 ezer tonnát ért el. Üzemanyag célú etanolt egyelőre csak a Hungrana Zrt. szabadegyházai üzemében gyártanak, a termelt mennyiség 2010-ben 128 ezer tonna volt. Újabb bioetanolüzem építése 2010-ben Dunaföldváron kezdődött el, ahol mintegy 500 ezer tonna kukoricából készítenek majd bioetanolt. A jelenlegi szabályok szerint a bioüzemanyagok bekeverése kötelező, a forgalomba hozott bioüzemanyag energiatartalmának a motorbenzin energiatartalmának 3,1%-át, a gázolajénak 4,4%-át kell elérnie. A forgalmazók a számításnál nem vehetik figyelembe azt az üzemanyagot vagy bioüzemanyagot, amelyre a biotartalomra tekintettel a jövedéki adót részben vagy teljesen elengedték, vagyis az adókedvezménnyel forgalomba hozott E85 nem számít bele a teljesítésbe. Az E85-ös üzemanyag bioetanol-tartalma 2007. január 1-től mentesült a jövedéki adó alól, értékesítése a benzin árának emelkedése miatt 2010-ben már meghaladta a 30 millió litert. Az E85 bioetanol részének adómentessége 2011. szeptember 1-jétől megszűnt, az üzemanyag adóelőnye a benzinhez képes jelentősen mérséklődött.

Biogáztermelés

Az EU tagállamaiban a biogázüzemek száma 2009-ben már megközelítette a 6 ezret, ebből 4900 Németországban működött. Ezzel szemben Magyarországon csupán 15 mezőgazdasági biogázüzem létesült 2010. évvel bezárólag, ezek átlagos teljesítménye 1 MW volt. Magyarországon a biogázüzemek általában szorosan kapcsolódnak egy-egy élelmiszer-feldolgozóhoz, vagy számottevő mennyiségű mezőgazdasági mellékterméket előállító gazdasághoz kötődnek. A kisebb biogázüzemek átlagos kapacitása 500 kW körül alakult. A biogáz energetikai célú hasznosításának legésszerűbb módja a földgáz-minőségre tisztítás, majd az így előállított biometán földgázhálózatba történő betáplálása lenne, ez azonban a jelenlegi árak és támogatások mellett nem gazdaságos. Ha sem a villamosenergia-rendszer átvételi lehetőségei, sem a kapcsoltan termelt hőenergia helyi felhasználási lehetőségei nem adottak, megfontolandó a földgáz-minőségre tisztítás, hiszen ebben az esetben a biogáz ott vehető ki a rendszerből, ahol energiatartalma a leghatékonyabban hasznosítható.

Energiatermelés biomassza tüzeléssel

Magyarországon a szilárd biomassza a legnagyobb mértékben hasznosított megújuló energiaforrás, az összes zöldenergia 83%-a biomassza alapú volt 2008-ban. A legnagyobb mennyiségben az erdőgazdálkodásból származó nyersanyagok hasznosulnak, az energetikai célú biomassza 90%-a tűzifa. A hazai erdőkben évente mintegy 13 millió m³ famennyiség termelődik újra, ebből 10 millió m³ (kb. 7,5 millió tonna) termelhető ki fenntartható módon. Ehhez képest a tényleges éves fakitermelés az elmúlt évtizedben 7 millió m³ (kb. 5,3 millió tonna) körül alakult. Emellett az erdőkben, a szántóföldeken és a gyümölcsültetvényeken mintegy 9-10 millió tonna, alig hasznosított melléktermék keletkezik. Ezek alapján évente mintegy 13 millió tonna, energetikai célokra hasznosítható biomassza jelenleg is rendelkezésünkre áll, amelyből mindössze 3-3,5 millió tonnát hasznosítunk. Ebből adódóan a cselekvési terv készítői által 2020-ra becsült 7,8-8 millió tonna biomassza igényünket nagy valószínűséggel fedezni tudjuk saját nyersanyagaink nagyobb mértékű, illetve hatékonyabb felhasználásával.

Növénytermesztési helyzetkép

Az operatív jelentések alapján a mezőgazdasági termelést meghatározó szántóterület 4,5 millió hektárt tesz ki, amely az ország területének 48, a mezőgazdasági területnek 77 százalékát jelenti.

2011-ben **kalászos gabonából** 5,7 millió tonna termést takarítottak be, amely az előző év azonos időszakát közel 400 ezer tonnával haladja meg.

Aratási helyzetkép 2011. augusztus 29.

Növényfaj	Betakarított terület (ha)	Összes termés (ezer tonna)	Termésátlag (kg/ha)
Kalászosok betakarítása összesen	1 444 287	5 742	-
Őszi búza	952 705	4 041	4 241
Tavaszi búza	13 957	53	3 764
Őszi árpa	165 344	671	4 055
Rozs	32 941	79	2 397
Triticale	101 855	360	3 536
Tavaszi árpa	101 674	341	3 356
Zab	55 038	139	2 522
Káposztarepce	237 704	532	2 240
Borsó összesen (száraz: étkezési, takarmány)	17 254	39	2 239
Tarlóhántás	1 507 741	-	-

Forrás: AKI

A **búza** 66,5%-os szántóföldi területi részesedésével és 967 ezer hektár betakarított területével a legfontosabb kalászos növényünknek számít. Tavaly 3,7 tonna/hektár az idén 4,2 tonna/hektár volt a termés hozam. Az elmúlt évek legjobb minőségű búzatermése közel 4,1 millió tonna került a magtárakba. Idén a búza döntő része malmi minőségű, azaz sikér tartalma magas, minősége kiváló, így jelentősen emelkedett az étkezési búza aránya a korábbi évekhez képest.

Az **őszi árpa** vetésterülete az utóbbi években kisebb ingadozásokkal ugyan, de stabil. Betakarítását 165 ezer hektáron, 671 ezer tonna termésmennyiséggel fejezték be. A beérkezett adatok alapján az országos termésátlag 4 tonna/ha, amely felülmúlja az előző év azonos időszakát.

A **tavaszi árpa** 102 ezer hektár területen, 3,4 t/ha termésátlaggal és jó minőséggel került betakarításra.

A **rozs** aratása 33 ezer hektár területen történt meg, a termésátlag 2,4 t/ha, amely szintén meghaladja a tavalyit.

Tritikáléból 102 ezer hektáron 3,5 t/ha országos termésátlag mellett 359 ezer tonna termett.

A **káposzta repce** betakarított területe 21 ezer hektárral kevesebb az előző évinél, hozamának növekedése mégis évek óta töretlen. A termés gyorsan beért a felmelegedő időjárásnak köszönhetően. 532 ezer tonna repcemagot takarítottak be az idén a gazdák, az átlag terméshozam 2,2 tonna. Összességében a vetett területek fele jó, kb. 30%-a közepes, a többi gyenge minősítésű csupán. Ennek oka vélhetően az, hogy a későn kelt táblák nem erősödtek meg kellőképpen és kipusztultak. A repcevetés augusztus 20-a után indult be, de előtte a VM igyekezett minden vetőmagot bevizsgáltatni.

A **szalmát** 1 215 ezer hektárról 2 727 ezer tonnát takarítottak be.

A **zöldségfélék** betakarítása a zöldborsó kivételével folyamatban van. Egyes térségekben a június végi nagy esőzések következtében bizonyos növények termésében esetlegesen minőségromlással is számolni kell.

A betakarítás utómunkálataival a kedvező időjárásnak köszönhetően folyamatosan haladnak a gazdálkodók. A **tarlólánhántást** 1 685 ezer hektáron végzik a földművelők, amely 90%-os készültségi szinten tart.

Zöldtrágyázást 28 ezer hektáron, az elmúlt évhez képest megközelítően kétszer nagyobb területen végzik országszerte. Több megyében nem terveztek zöldtrágyázást.

A **gyümölcsösök** betakarítása összesen 64 ezer hektár területen valósul meg. **Kajsziparacskot** az elmúlt évhez hasonlóan közel 4 ezer hektáron 23,4 ezer tonnát szüreteltek le. Az idei termésátlag 6,2 t/ha körül alakult. Az elmúlt évhez képest a hozam 4%-kal növekedett. A **meggyesek** területe 12,5 ezer hektár, a termés 60 ezer tonna, a termésátlag 17%-kal maradt el a 2010. évitől.

Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidakon 2011. I. félévben 52 ezer darab szarvasmarhát vágtak le, ami 2%-os csökkenés a 2010. félévi adathoz képest. Élősúlyban számítva 26 ezer tonnát tett ki a vágás, ami szintén 2%-kal marad el a tavalyi értéktől. A külkereskedelem öt havi adatai az élőmarha export (jelentős) 59%-os növekedését és az import 3,5%-os növekedését mutatják, a külkereskedelmi mérleg közel 9 ezer tonnával javult. A szarvasmarha összlétszám a 2011. júniusi adatok szerint 678 ezer darab, ami 28 ezer darabos csökkenést jelent egy év alatt. A hazai termelés 2011-ben várhatóan enyhén növekszik. A szarvasmarha fajon belül a legnagyobb volumet adó tehének vágási darabszáma 4,1%-kal nőtt, emelkedett a fiatal marha vágása (1,1%-kal) és az üszök vágása is (8,3%-kal). A levágott bikák darabszáma viszont 11,5%-kal, a borjaké pedig 74,3%-kal csökkent 2010. félévéhez képest.

Vágósertésből 2011. első félévben 2 millió 153 ezer darabot vágtak, ez 7,7%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az élősúly csaknem 10%-kal csökkent, a vágáskori átlagsúly kissé alacsonyabb volt. Az élősértés-kivétel csökkent, 2011 első öt hónapjában élősúlyban 1,3%-kal. Az import eközben 21,4%-kal esett vissza, az egyenleg 9 ezer tonnával javult. A hazai termelés 2011-ben várhatóan nő. Az ország sertéslétszáma 2011. júniusában 3,1 millió darab volt, ami 76 ezer darabbal kevesebb, mint egy évvel korábban. A csökkenés valószínűleg folytatódik, bár annak üteme lassul.

A bejelentett juhvágások mennyisége a tavalyi év azonos időszakához képest 20%-os csökkenést mutat. Míg a tavalyi év első félévében 6 ezer darabot, addig idén csak 4,8 ezer darabot jelentettek. A vágáskori átlagsúly 3,9%-os növekedést mutat. A levágott bárányok száma alig több, mint fele az előző évinek, miközben az átlagsúlyuk 23,5 kg-ról 24,9 kg-ra nőtt. A juhállomány létszáma 1,2 millió darab, egy év alatt 1,6%-kal lett kevesebb.

Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2011. I-VI. hó			2011. I-VI. hó/2010. I-VI. hó		
	darab	élősúly tonna	vágósúly tonna	darab	élősúly	vágósúly
				változás, %		
Szarvasmarha összesen	51 538	26 389	13 474	98,0	98,0	98,0
Sertés összesen	2 152 575	241 663	196 757	92,3	90,7	92,3
-ebből: anyakoca	52 661	10 955	8 986	156,6	148,3	147,9
Juh összesen	4 821	169	83	80,1	83,5	83,3
Ló összesen	169	73	43	161,0	159,4	155,1
Vágóbaromfi összesen	74 701 636	232 620	181 641	101,6	103,4	103,1
-ebből: csirke	57 686 452	131 549	102 971	99,7	103,1	103,0
tyúk és kakas	1 099 247	2 263	1 750	159,0	143,4	144,3
liba	2 027 530	12 227	9 412	139,1	128,4	130,4
kacsa	10 123 754	35 169	27 509	105,1	107,9	106,5
pulyka	3 764 653	51 411	39 988	98,1	95,7	95,4
Nyúl összesen	1 871 992	4 768	2 602	95,3	94,4	95,2

Forrás: AKI

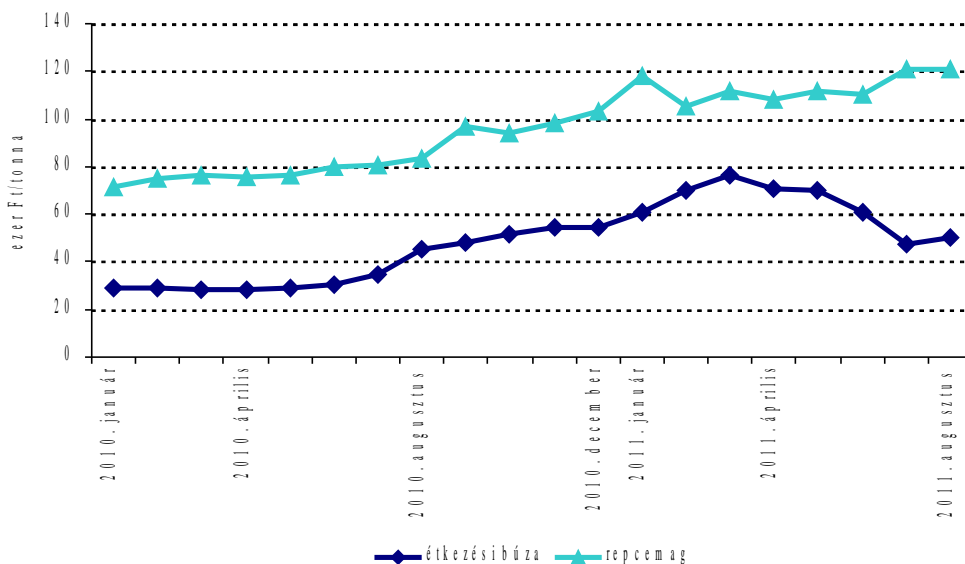
A baromfivágás 2011. I. félévben 74,7 millió darab volt, ami egy év alatt 1,2 millió darabbal, 1,6%-kal növekedett. Az élősúly és a vágósúly jobban nőtt a baromfifélék közötti arányváltozások miatt. A vágócsirke száma 200 ezer darabbal (0,3%-kal) csökkent. A vágótyúk és kakas vágása emelkedett 408 ezer darabbal (59%). Vágókacsából 10,1 millió darabot vágtak, ami 5,1%-os növekedés. Több mint egyharmadával nőtt a libavágás, 570 ezer darabbal. Megfigyelhető a húsliba, illetve a húskacsa vágásának jelentősebb növekedése. A pulykavágás kevesebb lett 72 ezer darabbal (1,9%-kal).

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

A fekete-tengeri térség országaiban az előző, aszály sújtotta évinél lényegesen nagyobb mennyiségű gabonát takaríthatnak be az idén. Ukrajnában 51 millió tonna kerülhet a magtárakba, amelyből 24 millió tonnát szándékoznak exportálni a 2011/2012. gazdasági évben. A július elsején bevezetett exportvám azonban rontotta az ukrán gabona versenyképességét az oroszokkal szemben, ezért Ukrajna az előző évinél 22%-kal kevesebbet (1,8 millió tonna) értékesített az ország határain kívül 2011 júliusa és augusztusa között. Oroszországból 5 millió tonna gabonát hajóztak ki az új gazdasági év első két hónapjában, más exporttörökhöz képest kedvezőbb áron.

Magyarországon az étkezési búza termelői ára csökkent az aratás után. A január és augusztus közötti időszakot figyelembe véve, 2011-ben 48%-kal fizettek többet a terményért a vásárlók, mint 2010-ben. A takarmánykukorica termelői ára csaknem a duplája volt (+81%) a tavalyinak. Kukoricából kedvezőek az ideai terméskilátások, a betakarítást követően a termelői ár mérséklődése várható.

Az étkezési búza és a repcemag termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

Az AKI PÁIR adatai szerint a repcemag termelői ára 49%-kal, a napraforgómagé 62%-kal volt magasabb 2011 első nyolc hónapjában, mint egy évvel korábban. A termények ára a kora tavasszal érte el a csúcspontját, majd stagnált. A hazai és a nemzetközi terméskilátások miatt a repcemag ára továbbra is 120 ezer Ft/tonna körül alakulhat, míg a napraforgómag ára a várhatóan bőséges termés hatására 100 ezer Ft/tonna alá süllyedhet az aratás után. A palackozott napraforgóolaj feldolgozói értékesítési ára 40%-kal emelkedett 2010 első nyolc hónapjához viszonyítva. A nemzetközi trendek alapján a napraforgóolaj árának csökkenésére lehet számítani az év utolsó hónapjaiban.

A Budapesti Nagybani Piacon a belföldi termesztésű zöldségfélék termelői ára alacsonyabb volt az idén, mint 2010-ben. A kígyóborka termelői ára 5%-kal, a töltenivaló, édes paprikáé 37%-kal, a gömb paradicsomé 50%-kal, a fejes káposztáé 62%-kal maradt el a 27-36. héten az egy évvel korábbtól. A zöldségfélék árának csökkenését a bőséges kínálat és a gyenge kereslet okozta.

A 2010. évinél nagyobb termés hatására a kajszibarack termelői ára 13%-kal, az őszibaracké 19%-kal, a nektariné 22%-kal volt alacsonyabb a vizsgált időszakban. Import kajszibarack, őszibarack és nektarin a magyar idényt megelőzően már szerepelt a kínálatban, az előző évinél alacsonyabb áron. Az import kajszibarack július elején kiszorult a kínálatból, míg az olasz őszibarack és a nektarin a hazai szezonban is jelen volt a magyar termék versenytársaként. Közepes málnaszezonra számítottak az idén, a málna termelői ára 4%-kal csökkent. A 2010. évi kisebb termés miatt a betárolt alma a korábbi évektől eltérően, már júliusban eltűnt a kínálatból. A nyári almát 12%-kal kínálták magasabb áron a megfigyelt időszakban.

A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		2010. január- augusztus = 100%
		2010. január- augusztus	2011. január- augusztus	
Étkezési búza	Ft/tonna	36 857	54 670	148,3
Takarmánykukorica	Ft/tonna	30 911	55 965	181,1
Napraforgómag (ipari)	Ft/tonna	78 133	126 548	162,0
Repcemag	Ft/tonna	78 855	117 102	148,5
Vágósértés (valamennyi kategória)	Ft/kg hasított meleg súly	356,4	379,9	106,6
Vágócsirke	Ft/kg élősúly	209,2	247,1	118,1
Nyers tehéntej*	Ft/kg	67,6	84,1	124,4

* január-július

Forrás: AKI PÁIR

Néhány termék feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		2010. január- augusztus = 100%
		2010. január- augusztus	2011. január- augusztus	
Finomliszt	Ft/kg	54,1	98,9	183,0
Napraforgóolaj, palackozott	Ft/liter	230,8	320,5	138,9
Sertés comb, csont nélkül	Ft/kg	734,0	774,2	105,5
Friss csirke egészben, 65%-os	Ft/kg	459,7	463,7	100,9
Étkezési tojás	Ft/db	17,8	15,9	89,4
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	Ft/liter	113,2	129,8	114,7
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	Ft/liter	126,8	141,3	111,5
Trappista sajt	Ft/kg	906,2	1089,4	120,2

Forrás: AKI PÁIR

**Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a
Budapesti Nagybani Piacon (Ft/kg)**

Megnevezés	Ár összehason- lítás időszaka	Ár		Változás %
		2010	2011	
Alma (nyári)	27-36. hét	143,3	160,2	111,8
Kajsziabarack	27-34. hét	400,0	350,6	87,7
Őszibarack	27-36. hét	243,2	196,8	80,9
Nektarin	27-36. hét	246,4	191,2	77,6
Málna	27-36. hét	990,0	946,9	95,6
Kígyóuborka	27-36. hét	191,5	182,5	95,3
Fejes káposzta (fehér)	27-36. hét	100,5	37,8	37,6
Töltenivaló, édes paprika	27-36. hét	224,0	141,4	63,1
Paradicsom (gömb)	27-36. hét	308,0	152,2	49,4

Forrás: AKI PÁIR

**Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára
2011. 38. héten (Ft/kg)**

Megnevezés		Fogyasztói piacok						Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: szeptember 20.)		
		Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Léli téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Cora-Törökbálint
Élő	ponty	1050	980	950	1050	1000	990	999	849**	1050
Friss	pontyszelet	1600	1580	1700	1695	1650	1715	1959	1999	1600
	bőrös afrikai harcsa filé	2000*	2200	-	-	-	2125	1999	1999	2000*
	busa törzs	800	860	500	990	1100	875	929	949	800
	busa szelet	750	820	900	990	1100	940	959**	979	750
	lazac filé	3800*	4200	-	-	-	3250	3899	3999	3800*

* nyúzott, ** akciós ár

Forrás: AKI

Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agrárrolló
(Az előző év azonos időszaka = 100%)

Megnevezés	2009	2010	2011
	I. félévben		
Vetőmag	94,1	97,9	102,2
Energia	92,7	115,7	113,5
Műtrágya	119,5	68,8	130,2
Növényvédő szerek	105,0	102,0	100,3
Állatgyógyászat	107,9	106,7	102,5
Takarmány	76,2	99,3	139,6
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	76,0	100,2	141,4
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	94,5	99,7	115,5
Agrárrolló (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	80,4	100,5	122,4

Forrás: KSH

Az agrártermékek termelőiár-szintje 2011 júniusában 35,3%-kal magasabb volt az egy évvel korábbinál. Ezen belül a növényi termékek árszínvonala 46,7, az élő állatok és állati termékeké 15,0%-kal emelkedett. 2011. január–júniusban az előző év azonos időszakához mérten az agrártermékek termelőiár-szintje 41,4, a növényi termékek ára 56,6, az élő állatok és állati termékeké 15,6%-kal nőtt, a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai pedig 15,5%-kal voltak magasabbak.

Kiskereskedelem

A kiskereskedelmi értékesítés volumene – a naptárhatástól megtisztított adatok alapján – 2011. júniusban 0,5%-kal mérséklődött, az első félévben lényegében stagnált az előző év azonos időszakához képest. A szezonális és naptárhatástól megtisztított adatok szerint a júniusi forgalom volumene 0,5%-kal elmaradt az előző havitól.

Az országos kiskereskedelmi üzlet-hálózatban, valamint a csomagküldő kiskereskedelemben 2011. júniusban 658 milliárd forint értékű árut forgalmaztak, az első félévben 3579 milliárd forint forgalom realizálódott. A kiskereskedelmi eladások értékében 45% volt az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes-, 19% az üzemanyag-, 12% a bútór-, háztartáscikk-, építőanyag-kiskereskedelmi üzletek részesedése; a többi üzlettípus együttes részesedése 24% volt 2011 első félévében.

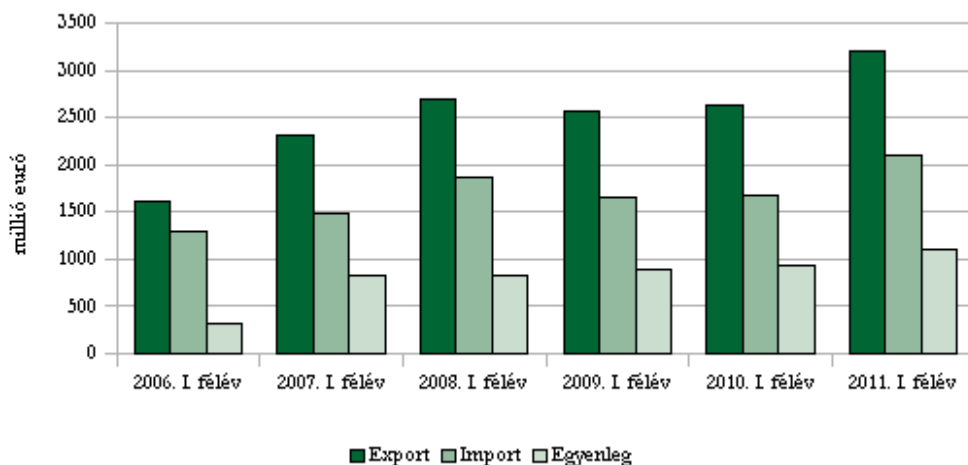
Az előző év azonos időszakához képest az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi forgalom volumene 2011. júniusban 0,5%-kal növekedett, az első félévben stagnált. A forgalom jelentős részét (90%-kát) lebonyolító vegyes termékkörű üzletek (hiper- és szupermarketek, vegyesboltok) eladásai júniusban lényegében nem változtak, míg az élelmiszer-, ital, dohányáru szaküzleteké növekedtek (4,1%).

Az Eurostat gyorsbecslése szerint 2011 júniusában a kiskereskedelmi eladások az Európai Unió 27 tagállamában átlagosan 0,2, az eurózóna országaiban 0,4%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az országok nem teljes körére rendelkezésre álló adatok 9 tagállamban bővülést, 13-ban csökkenést mutatnak. A legnagyobb növekedést (12,4%) Luxemburgban, a legnagyobb visszaesést (8,3%) Spanyolországban mérték.

Külkereskedelem

2011 első félévében a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek kivitelének értéke 3213 millió eurót, behozatalának értéke 2098 millió eurót tett ki. A kivitel értéke 22,2%-kal, míg a behozatalé 24,6%-kal haladta meg a 2010. első félévi értéket. Az agrár-külkereskedelem aktívuma 1115 millió euró volt, 18,3%-kal magasabb, mint a bázisidőszakban.

Az agrár-külkereskedelem alakulása

Forrás: AKI, KSH

A nemzetgazdasági exportból a mezőgazdasági – és élelmiszer-ipari termékek részesedése 5,8%-ra emelkedett az egy évvel korábbi 5,4%-ról, és az import 8,1%-os részesedése is 0,3%-kal magasabb mint a bázis időszakban volt. Az agrár-külkereskedelmi forgalom 86%-át az EU belső piacán bonyolítottuk, a régi tagállamok (EU-15) részesedése 50, a 2004 után csatlakozott új tagállamoké 36% volt.

Az EU tagországaiba irányuló agrárkivitel értéke 20%-kal, a behozatalé 24%-kal emelkedett, az egyenleg 11%-kal magasabb volt, mint 2010 I. félévében. Az EU régi tagországaiba irányuló kivitel és behozatal az átlagnál valamivel kevésbé (17, illetve 20%-kal) bővült. Az új tagállamokkal folytatott kereskedelem dinamikusabban nőtt, a kivitel 25, a behozatal 32%-kal haladta meg a 2010 I. félévi értéket.

Az EU-n kívüli, harmadik országokba irányuló export értéke 591 millió euró (+32%), míg az ezen országokban feladott import értéke 148 millió euró (+34%) volt. Az egyenleg 443 millió eurós értéke 31%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

A legnagyobb partnerországok sorában Románia áll az élen. Részesedése a teljes agrárexportból közel 15% volt, a kivitel értéke a bázisidőszakhoz viszonyítva nem változott. Fontosabb exportcikkeink ebben a relációban a napraforgómag olaj, kukorica, búza, búzaliszt, sertés-, baromfiús, hobbiaállat eledel. Németország a második legnagyobb exportpiacunk 11%-os részesedéssel. Az exportérték a bázis időszakhoz viszonyítva 13%-kal nőtt, mivel a legfontosabb termékek (napraforgómag olaj, kukorica, baromfiús, gyümölcsle, hobbiaállat eledel) kivitele meghaladta az előző évi szintet. Olaszország részesedése 9%-ot ért el ebben az időszakban, az ide szállított áruk értéke 10%-kal több, mint egy évvel korábban. Számottevően emelkedett a kukorica, a sertés- és a

tej exportja, ugyanakkor nagymértékben csökkent a búza és a napraforgómag kivitele. 2011 első félévében Németország, Románia és Olaszország együttes részesedése a teljes magyar agrárexportból 32% volt.

Az exportnál koncentráltabb volt az import, melynek 43%-a érkezett három országból. Legjelentősebb szállítónk, hagyományosan Németország, 21%-os részesedéssel. A legnagyobb értékben importált termékek, a sertéshús, sajt, csokoládéfélék. Lengyelország és Hollandia részesedése 12, illetve 11% volt. A lengyel importunk értékének 18%-át a sertéshús, 14%-át a szivar, cigaretta adta, és e két termék importja nőtt a vizsgált időszakban. Hollandiából főleg szójabab pogácsa és élő sertés érkezett. A Németországból érkező import értéke 17%-kal, a lengyel import 27%-kal, a holland import pedig 13%-kal bővült 2011 első félévében.

A műtrágya értékesítés alakulása 2011. I. félévben

A mezőgazdasági termelők 2011 első félévében 16%-kal több NPK műtrágyát vásároltak, mint 2010 azonos időszakában. A műtrágyaköltség a nagyobb volumen és a magasabb árak miatt 62%-kal emelkedett.

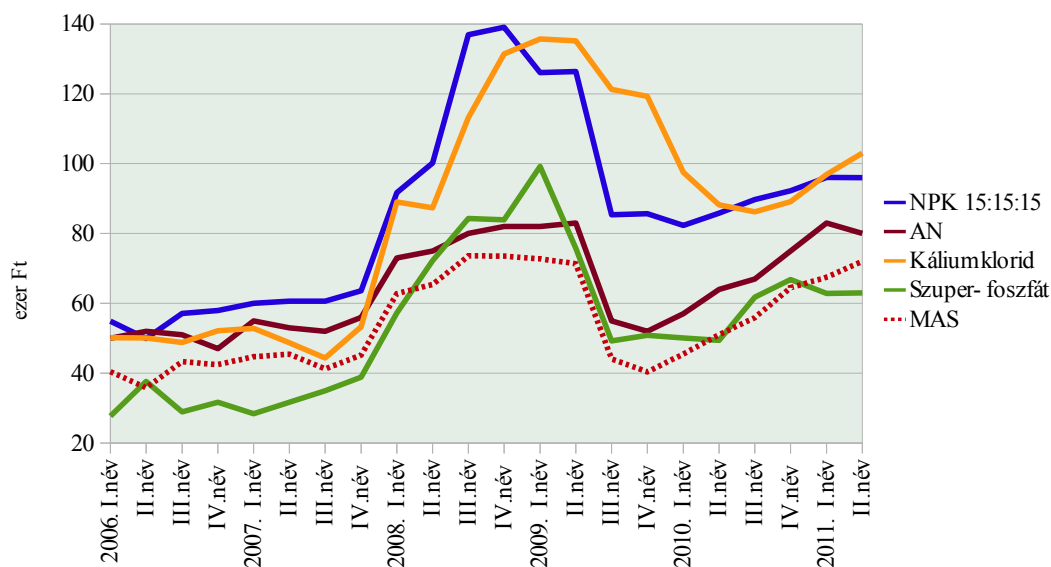
A 2011. január-júniusi időszakban a termelők által vásárolt műtrágyák NPK hatóanyag tartalma összesen 240,2 ezer tonna volt, amelyből 198,2 ezer tonna (83%) a nitrogén, 19,5 ezer tonna (8%) a foszfor, 22,5 ezer tonna (9%) volt a kálium hatóanyag. A nitrogén hatóanyag 15%-kal, a kálium hatóanyag 23%-kal, a foszfor hatóanyag erősebben, 36%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

Az első félévben, természetes súlyban számolva, összesen 726 ezer tonna volt a közvetlenül mezőgazdasági termelőknek értékesített műtrágya, 16%-kal több, mint 2010 azonos időszakában. Az egyszerű nitrogén műtrágyából 607 ezer tonna, az összetett műtrágyából 109 ezer tonna fogyott, így a nitrogén műtrágya felhasználás 14%-kal, az összetett műtrágya felhasználás 36%-kal bővült. Egyszerű foszfor és kálium műtrágyából jóval kevesebbet, foszfor műtrágyából csak 960 tonnát, a kálium műtrágyából pedig 8 ezer tonnát értékesítettek 2011 első hat hónapjában. Az egykomponensű foszfor műtrágya (elsősorban szuperfoszfát) felhasználás 65%-kal nőtt, a kálium műtrágya mennyisége ellenben 12%-kal csökkent.

A teljes műtrágya értékesítés 84%-át adták az egyszerű nitrogén műtrágyák. A két legnépszerűbb műtrágya a mészammón-salétrom (MAS/pétisó/linzi-só) és az ammónium-nitrát. A teljes műtrágya értékesítés 40%-át a MAS 26,5%-át az ammónium-nitrát tette ki. A MAS forgalma 15%-kal, az ammónium-nitráté 14%-kal emelkedett. Csaknem másfélszeresére nőtt a karbamid mennyisége az 2010 első félévéhez képest. Az adatok azt mutatják, hogy a folyékony műtrágyák (pl. nitrosol, nikrol, fertisol) is egyre nagyobb mennyiségben fognak. Az összetett műtrágyák között az NPK 15:15:15% volt a legkeresettebb, a teljes értékesítés 5,3%-át, az összetett műtrágya forgalom több mint harmadát ez az összetétel adta, a következő legkeresettebb összetétel, az NPK 8:24:24 részesedése 8%-ot ért el az összetett műtrágyák között.

A műtrágyaárak emelkedő trendje megtört 2011 II. negyedévében, az árak alig emelkedtek. A műtrágyaárak 2010 tavasza óta folyamatosan nőttek, ebben az évben elmaradt a III. negyedévben „szokásos” árcsökkenés is. A 2010. évi utolsó negyedévi állapothoz képest, 2011 I. negyedévében 8%-os áremelkedés mutatkozott de a II. negyedévben az áremelkedés üteme lelassult, összességében alig több, mint 1%-os áremelkedés történt, némely nagy volumenű műtrágya ára (például az ammónium nitrát) csökkent is az előző negyedévhez képest.

Néhány fontosabb műtrágya átlagárának alakulása negyedévenként

Forrás: AKI, KSH

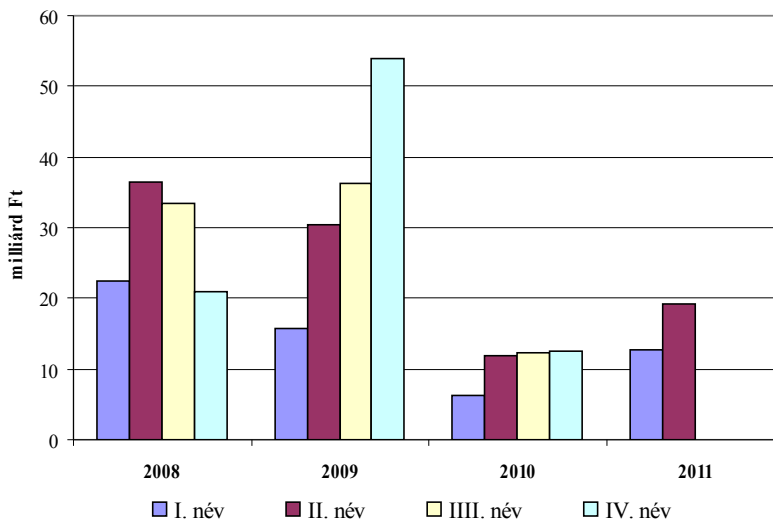
Az árak változását jól illusztrálja a legnagyobb forgalmú szerek jellemző értékesítési árának változása. Ammónium-nitrát átlagára 83-ról 80 ezer Ft/tonnára mérséklődött a II. negyedévben. Például az 50 kg-os kiszerelésű AN ára tonnánként az I. negyedévben 80-125 ezer forint közötti, a második negyedévben 60 és 120 ezer forint közötti tartományban volt. Az NPK 15:15:15% átlagára (96 ezer Ft/t) és a szuperfoszfát átlagára (63 ezer Ft/t) nem változott az előző negyedévhez képest. A MAS/pétisó átlagára némileg emelkedett, 60-90 ezer forintért lehetett kapni, a kálium-klorid ára a 90-120 ezer forintos tartományból a 90-140 ezer Ft-os sávba helyeződött át.

Mezőgazdasági gépforgalmazásunk piaci helyzete

A hazai piacon 2007 és 2010 között összesen 390 milliárd Ft értékű új mezőgazdasági gépet értékesítettek a gépforgalmazók, négy év alatt csak traktorokból és kombájnokból mintegy 12 ezer darab került a magyar gazdálkodókhoz.

A mezőgazdasági géppiacon 2011-ben az előző évhez képest jelentős elmozdulás történt. Ennek előzményeként megemlíthető, hogy 2009-ben az új gépek beszerzésére nyújtott támogatások miatt fellendülés történt a mezőgazdasági géptékezésben, jelentős fejlesztéseket hajtottak végre a gazdálkodók. 2010-ben a támogatások kifizetésével az elmúlt évek töredékére esett vissza a forgalom, az előző évi megnövekedett beruházások után a termelők inkább kivártak. A mezőgazdasági gépek vásárlására fordított összeg az előző évinek mintegy 30%-át tette ki.

A forgalmazó szervezetek mezőgazdasági gép értékesítése végfelhasználóknak

Forrás: AKI

Idén élénkülés tapasztalható a mezőgazdasági gép- és alkatrész értékesítésben. A termelési kilátások most jó eredményeket mutatnak, amely hatással van a hazai géppiacra is. Azt is fontos megemlíteni, hogy a tavalyi év nagy igénybevételt támasztott a gépek felé, a cserére érett gépek tovább öregedtek, egyre inkább szükség van új gépekre, az amortizálódó eszközök újrapótlására. 2011. I. negyedévében duplájára nőtt, a II. negyedévben pedig 62%-kal emelkedett a gépberuházás az előző év azonos időszakához viszonyítva. 2011. I. félévében a kereskedőcégek 31,9 milliárd Ft értékben adtak el új mezőgazdasági gépeket, amely 77%-os forgalomnövekedést jelent az egy évvel korábbi értékhez képest. Jelentősen nőtt az erőgépek iránti kereslet, amelyek a gépberuházásokon belül a legnagyobb részarányt – az összes beruházás 54%-át – adták. A gabonakombájnokból és egyéb önjáró betakarítókból idén júniusig többet értékesítettek, mint tavaly egész évben. 2011. I. félévében a gépkereskedők 92 darab gabonakombájnt adtak el, 60 darabbal többet, mint 2010 ugyanezen időszakában. Traktorokból 2011. I. félévben összesen 739 darab talált gazdára, 2010. I. félévben pedig 400 darabot értékesítettek, amely a hazai mezőgépforgalom 32%-át teszi ki. A munkagépekből szintén jelentős forgalomnövekedés mutatkozott.

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap agrárgazdasági aktuális híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

• OMÉK

2011. szeptember 28-október 2. között a 75. OMÉK nyílik meg Budapesten, a Hungexpo Budapesti Vásárközpontban. Az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari kiállítás, Magyarország legnagyobb, legrégebbi, és nagy tradíciókkal bíró agrárgazdasági rendezvénye több mint 100 éves múltra tekint vissza. A kiállítás fővédnöke Orbán Viktor miniszterelnök, védnöke dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter. Az esemény szervezője az Agrármarketing Centrum (AMC). A magyar gazdaság és élelmiszeripar eredményeit bemutató seregszemle célja kettős: egyrészt az elmúlt időszak (6 év) eredményeinek bemutatása, másrészt a továbblépés tekintetében irány- és feladat kijelölés az elkövetkező időszakra. A szakmai jelleg megtartása mellett az AMC kiemelt célja, hogy a rendezvény a fogyasztók, a nagyközönség számára is vonzóvá váljon. Az idei OMÉK kiállításon a hangsúly a feldolgozott magyar élelmiszereken van, a szervező tudatosítani szeretné a látogatókban, hogy a bemutatott hazai alapanyagok és feldolgozott termékek ellenőrzött forrásból és folyamatokon keresztül jutnak el a termelőtől a fogyasztóig, garantálva a biztonságot és a kiemelkedő minőséget. Tudatosítani kívánja továbbá az élelmiszerlánc egyes elemeinek fontosságát a „farmtól az asztalig” folyamat során. Mindemellett a rendezvényen szeretnék megismertetni a városlakókat a vidéki életforma minden szépségével és nehézségével. Ezt segítik a kiállítás mellett szervezett állatbemutatók, interaktív bemutatók, számos érdekes színpadi program, gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt szóló különböző játékok, vetélkedők. A 2011-es OMÉK agrárdiplomáciai szempontból is nagy jelentőségű, a magyar agrárium adottságainak köszönhetően különleges színfoltnak számít az Európai Unióban. Az OMÉK díszvendége a soros elnökséget betöltő Lengyelország lesz. A 75. OMÉK kiállításon vezető agrárpolitikusokra, számos miniszter és államtitkár jelenlétére is számíthatunk hazánkból éppúgy, mint az uniós államokból és a környező országokból.

• Megjelent a GMO-s kukoricabogár

Amerikában kifejlődött egy „szuperbogár”, amely károsodás nélkül képes megenni a génmanipulált kukoricát. A Monsanto nevű vetőmag óriáscég 2003-ban hozta forgalomba a kártevőnek ellenálló génmódosított takarmánynövény magját. A GMO kukoricába beépítették a *Bacillus thuringiensis* baktérium néhány génjét, amelytől a növény olyan mérget termel, ami elpusztítja a bogarat. Korábban a farmerek vetésforgót használtak védekezésül, leginkább szójjával váltva a tengerit – így az egyik évben lerakott petékből kikelő kártevők a következő évben éhen pusztultak, mert nem volt a környéken más, csak szója. Egy ideje a nagyobb haszon érdekében a gazdák nem alkalmazták a vetésforgót, és minden évben kukorica került ugyanazokra a területekre. Ezért volt szükség a bogarakat elpusztító GMO-s növényre. Az iowai „szuperbogár” megjelenésének híre új összefüggésrendszerbe helyezi a közelmúlt hazai eseményeit.

- **Anyaméhben is mérgez a GMO?**

A vérbe is bekerülnek azok a mérgek, amelyeket egyes genetikailag módosított növények termelnek, ha elfogyasztjuk az adalékokat tartalmazó élelmiszereket. A mérreg nem csupán közvetlenül a genetikailag módosított termék elfogyasztásával lép be az emberi szervezetbe, hanem úgy is, ha olyan húst, tejet és tojást fogyasztunk, amelyek olyan állattól származnak, amelyeknek csupán a takarmánya tartalmazott GMO-t. A vizsgálaton átesett várandós anyák 80%-ánál a babák köldökzsinórvérében is kimutatták az egyik, úgynevezett Bt-mérget, amelyet génmódosított növények termelnek saját védelmükre, mint növényvédő szert. Ezzel megdőlt a biotechnológiai cégek éveken át hangoztatott állítása, hogy bármely, az ételben megmaradó genetikailag módosított anyag lebomlik az emésztőrendszerben, és kiürül a szervezetből. Miután napvilágra került, hogy az ilyen állítások kitalációk, számos szerveződés sürgeti a kormányokat, hogy vegyék ki a GMO-kat az élelmiszerláncból. A szabályalkotóknak sürgősen át kell gondolniuk véleményüket, az EU-nak pedig olyan oltalmi cikkelyt kell a rendeletei mellé illesztenie, ami megelőzi a Bt-méreganyagot tartalmazó, genetikailag módosított termények további termesztését vagy importálását állati takarmány vagy étel számára mindaddig, amíg teljesen ki nem értékelik az egészségre gyakorolt hatását.

- **4 milliárd forintot különített el a kormány a GMO károsult gazdák kártalanítására**

2011. szeptember 2-től lép hatályba az a kormányhatározat, melynek alapján a genetikailag módosított szervezetekkel (GMO) szennyezett vetőmagok miatt károsult magyar gazdák hektáronként 360 ezer forint kártérítést kapnak az államtól. A kabinet 4 milliárd forintot különített el a kárrendezésre, ebből kaphatják meg a gazdák a 360 ezer forint "fix hektáronkénti kárfedező juttatást." Ezt az összeget a kormány az elmúlt évek termésátlagából és a termények átlagárából számította ki. A gazdák szeptember 30-ig nyújthatják be kártérítési igényeiket a megyei kormányhivatalokhoz. A termelők legkésőbb december közepéig megkapják a kártérítést. Magyarország számára nemzetstratégiai érdek, hogy hazánk GMO mentessége megmaradjon, és ez szerepel az új Alaptörvényben is. Semmi olyan tény vagy indok nem merült fel, amely miatt a tárca és a magyar kormány változtatna ezen az állásponton. A mezőgazdasági piacokat jellemző kiélezett verseny és a mind szigorúbb minőségi előírások mellett Magyarország azért képes a világ ötödik legnagyobb vetőmag exportőréként jelen lenni a világpiacon, mert megköveteli a jó minőségű, igazolt eredetű, génmódosítástól mentes vetőmagok előállítását. Ez az ország számára kiemelkedő gazdasági előnyt jelent, és a kormány a hatályos jogszabályok betartásával és betartatásával mindent megtesz az ország GMO mentes mezőgazdaságának fenntartása érdekében. Azokon a területeken, ahol GMO szennyezett vetőmagokat vetettek, az MgSzH a jogszabályoknak megfelelően minden esetben a növények megsemmisítését rendelte el, mert az állomány további GMO szennyeződések forrása lehetett volna. A kormány, a szaktárca és a hatóságok a továbbiakban is határozottan fellépnek a GMO-val szennyezett vetőmagok magyarországi jelenléte ellen.

- **Durva cukordrágulás jöhet**

Októbertől várhatóan 20 százalékot meghaladó mértékben emeli a cukor árát az osztrák Agrana csoport, a Magyar Cukor tulajdonosa. Az ok, hogy emelkedett a cukor világpiaci ára, és az Európai Unióban nincs egyensúlyban a kereslet és a kínálat. Az Európai Unióban 2006-ban életbe lépett cukorpiaci reform évi 13,3 millió tonnában határozta meg az unió cukortermelését, miközben a fogyasztás 17,3 millió tonna. Az úgynevezett kvótacukor bevezetése óta viszont a korábbi kétszeresére, tonnánként 500 euróra emelkedett a cukor világpiaci ára, ami azt jelenti, hogy a cukornád Brazíliában most éppen annyiba kerül, mint a cukorrépa Ausztriában. Ez arra is vezethető vissza, hogy cukornádat használnak bioetanol előállítására. Az unió cukorpiaci reformjának keretében 180 cukorgyárból 80-at bezártak, jó részét Kelet-Európában. Magyarországnak például évi 300 ezer tonna a fogyasztása, de csak 100 ezer tonna a termelése. Az Agrana – amely többségi tulajdonosa a Magyar Cukor Zrt.-nek – az egyetlen cukortermelő Ausztriában, piaci részesedése 90 százalék. Két gyára van Alsó-Ausztriában, ezek évente 400 ezer tonna cukrot állítanak elő. A Magyar Cukor Zrt. is jelenleg az egyetlen – Kaposváron – működő gyárral rendelkező cukoripari vállalat Magyarországon.

- **Lehet pályázni a termelői csoportok támogatására**

A termelői csoportok létrehozásához és a működtetéséhez szeptember 30-ig nyújthatók be a támogatási kérelmek uniós támogatásra a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz. A támogatás átalányösszegű, éves részletekben vehető igénybe és az elismerés napját követően öt éven keresztül jár, mértékét az adott évi támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári évre vonatkozó termelési érték alapján számítják ki. Az első és második évben az igénybe vehető támogatás legmagasabb összege évente 100 ezer euró, a harmadik évben 80 ezer euró, a negyedik évben 60 ezer euró, az ötödik évben 50 ezer euró.

- **Ismét igényelhető az őshonos állatfajták támogatása**

A Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) ide vonatkozó rendelete alapján szeptember 1-30. között támogatási kérelem nyújtható be a védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzésére. A szóban forgó rendelet módosítását megelőzően nem volt lehetőségük e jogcímen támogatáshoz jutniuk azoknak a gazdálkodóknak, akik 2010 után kezdtek őshonos állatok tartásával foglalkozni. A módosítás alapján ezen túl évente lehet támogatási kérelmet benyújtani a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal illetékes megyei kirendeltségéhez. A most támogatási kérelmet benyújtó jogosultak a 2011. január 1-től 2015. december 31-ig tartó támogatási időszak alatt kötelesek az aktuális állatállomány tartásra, illetve a kieső állatok pótlására. Továbbá fontos tudni azt is, hogy csak az ez év január 1-jén már teljesen megfelelő dokumentációval rendelkező állatok/állományok után igényelhető a támogatás.

- **2,8 milliárd forint az erdőkárokra**

Az erdőgazdálkodók mostantól akár minden évben pályázhatnak az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) támogatására, ha kár éri az erdeiket. A Vidékfejlesztési Minisztérium módosította az erdők állományának, termőképességének (erdészeti potenciál) helyreállítási feltételeiről szóló rendeletet. A másik fontos változás, hogy a nagyobb erdőkben, ha a kár több területet érint, a gazdálkodók a helyreállítást több részletben is elvégezhetik. A kevesebb tőkével rendelkező erdőgazdálkodók így egymást követő években is pályázhatnak támogatásra, és nem kell egyszerre nagy terület rendbe hozását előfinanszírozniuk. Az erdők állományának, termőképességének helyreállítását segítő pályázat célja, hogy megkönnyítse az erdőket érő természeti károk (tűz, jég, belvíz, aszály stb.) felszámolását, az erdők rekonstrukcióját (például a károsodott faállomány pótlását) és a másodlagos veszteségek megelőzését. Támogatást azok az erdőgazdálkodók kérhetnek, akiket az erdészeti hatóság nyilvántartásba vett. Egy pályázó hektáronként legfeljebb 240 ezer forintot (873 eurót) igényelhet az összesen 2,8 milliárd forintos keretből. A támogatási kérelmeket november 1. és 30. között kell benyújtani az illetékes erdészeti igazgatósághoz.

- **Ősszel indul az állami földek hasznosítása**

65 ezer hektár állami termőföld hasznosítására ír ki pályázatot ősszel (szept.10-okt.31) a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA). Az NFA három kiemelt kormányprogram megvalósításában vesz részt. Ezek a szociális és demográfiai földprogram, valamint a közmunkaprogram. A szociális földprogram iránt jelentős az önkormányzatok érdeklődése. A demográfiai földprogrammal pedig azokat a fiatalokat szeretnék segíteni, akik élethivatásszerűen kívánnak az agrárgazdasággal foglalkozni. A közmunkaprogramhoz kapcsolódóan pedig az állami földek parlagfű-mentesítése a cél.

- **Idén is lehet jelentkezni az AGRYA Második Hullám Programjába**

A Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége – AGRYA Második Hullám címmel – pályázatot ír ki a vidéken élő, 18-26 év közötti fiataloknak. A szervezet felsőfokú végzettségű vagy egyetemen, főiskolán tanuló fiatalok jelentkezését várja, akiket képzéseken, tanulmányutakon terelne a vidéki élet és a mezőgazdaság felé. Az ifjúság és a közösségek nélkül elképzelhetetlen a magyar falu jövője, ezért az AGRYA olyan vidéken élő fiatalokat keres, akik érdeklődnek a helyi közösségek iránt, és szerepet vállalnának a falusi közösségi élet szervezésében. A másik célcsoport a '90-es évek elején indult családi gazdálkodók felnőtt gyermekeiből áll, akik még nem önálló termelők, de átvehetik majd szüleiktől a gazdaságot. A 2009-ben indult Második Hullám célja meggyőzni a fiatalokat arról, hogy érdemes vidéken maradni és mezőgazdasággal foglalkozni. Az AGRYA kommunikációs, vezetési, szervezet-fejlesztési tréningeket, külföldi szakmai utakat szervez a kiválasztott jelentkezőknek. A résztvevők megismerkednek az európai uniós Közös Agrárpolitika működésével, rendszerével, a vidékfejlesztés céljaival, a sikeres újításokkal, fejlesztésekkel. A programra 2011. október 1-ig lehet jelentkezni, a pályázók számától függően az AGRYA 30-50 jelentkezőt választ majd ki.

- **Egészséges évre számítanak a magyar dohánytermelők**

Az elmúlt évek legnagyobb és legjobb minőségű dohánytermése várható idén Magyarországon. A tavalyi volt a dohánytermesztés egyik legrosszabb éve, a mostoha időjárás miatt országos átlagban hektáronként mindössze 1,2 tonna termést tudtak betakarítani, Idén azonban 1,7-1,8 tonnás átlagtermés várható. A laboratóriumi vizsgálatok eredményei még nem állnak rendelkezésre, de a dohánylevelek szövettartalmának szemrevételezése alapján az elmúlt évek legjobb minőségű termése várható. A tavalyihoz képest 2011-re 1014 hektárral, 4841 hektárra csökkent a leszerződött dohányterület nagysága. Az ország legnagyobb dohánytermő vidékén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében idén összesen 3754 hektárra szerződtek le a termelők, ami 350 hektárral kevesebb a tavalyinál. A felvásárlási árak a korábbi években megszokottnál 15-18 százalékkal magasabbak. A hazai dohánytermés mintegy nyolcvan százalékát felvásárló ULT Magyarország Zrt. megkezdte a dohánylevelek átvételét.

- **Az idén rekord nagyságú területen, 575 ezer hektáron kezdődhet meg a napraforgó betakarítása**

Az állományok általában jó képet mutatnak, de az augusztus végi hőség miatt lesznek térségek, ahol a termésmennyiség tíz-húsz százalékkal elmarad az előzetes várakozásoktól. Tavaly a napraforgó országos vetésterülete alig haladta meg a félmillió hektárt. Tavaly ugyanis a csapadékos őszi időjárás miatt az őszi kalászosokat nem tudták a sokévi átlagnak megfelelő nagyságú területen elvetni, ezért előtérbe kerültek a tavaszi kultúrák, főként a kukorica és a napraforgó. Napraforgóból mintegy 1,4 millió tonna termésre számítanak a szakemberek 2,4 tonna hektáronkénti hozammal számolva. A táblák zöme betakarítás-közeli állapotban van, a száraz és forró időjárás következtében a tavaszi vetésű kultúrák érése erőteljesen megindult, s amennyiben ez az időjárás kitart, nagy a valószínűsége, hogy a napraforgó betakarítása a megszokottnál mintegy egy-két héttel korábban kezdődik. Az elhúzódozó tavaszi vetések miatt azonban a táblák fejlettségi állapota eltérő. Az ideális időszaknál később elvetett növények szenvednek leginkább csapadékhánytól, a napraforgónál kevésbé, de a kukoricánál komolyabb termés kieséssel lehet számolni, ha nem hullik jelentősebb mennyiségű csapadék.

- **Natura 2000: vizes élőhelyek megőrzését célozza a nemzetközi együttműködési program**

A program több mint 2,5 millió euróból valósul meg a következő években. A túrkevei székhelyű Nimfea Természetvédelmi Egyesület főpályázóként 7 ország – Magyarország, Ausztria, Olaszország, Bulgária, Görögország, Románia és Szerbia –, további 13 szervezetével közösen lép fel a Natura 2000 vizes élőhelyek védelme érdekében. A résztvevők elképzelései között szerepel továbbá élőhelyek és fajok szerinti nemzetközi cselekvési tervek kidolgozása, védelmi akciók megvalósítása, valamint a fenntartható turizmus népszerűsítése – köztük nemzeti parkok, önkormányzatok, egyetemek és kutatóintézetek – vesznek részt a munkában, melynek teljes költségvetése 2.545.ezer euró. A kiadások 75 százalékát európai uniós pályázati forrásból, míg egynegyedét saját erőből finanszírozzák. A magyarországi projektelemek a Balaton környéki vizes élőhelyekre és a Túrkeve, illetve Mezőtúr közötti, 290 hektáron elterülő Pásztópuszta pannon szikes gyepére összpontosítanak. Ez utóbbira az együttműködésben egyedüli civil szervezetként résztvevő Nimfea Természetvédelmi Egyesület 523 ezer eurót fordíthat majd.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, háttéranyagok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

- **A termelés természeti kockázatainak kezelésének újabb irányai** című összeállításban megvizsgálják a szerzők a mezőgazdasági termelés természeti, elsősorban időjárási tényezők kapcsán jelentkező kockázatainak kezelésének, az eddigieknél hatékonyabb lehetőségeit. Ennek során kitérnek egy működőképesebb kockázatközösség kialakítására, amely szolgálja egyfelől, a mezőgazdasági termelők öngondoskodáson alapuló felelősségének megerősítését, másfelől az állami segítség hatékonyabbá tételét. A javasolt új kockázatkezelési rendszer két pilléren nyugszik. Az első a jelenleg is működő kárenyhítési rendszer megreformált és kibővített változata, a második pillér pedig egy biztosítási díjtámogatással segített piaci biztosítási konstrukció. Az új kockázatkezelési rendszerben résztvevő termelők száma nem lehet kisebb, mint az előző rendszerhez csatlakozottaké. A gazdálkodók legalább olyan szintű, de lehetőleg még nagyobb kárarányos védelemben részesülnek, mint a jelenleg is létezőben. A kockázatkezelés kiterjed további kockázatokra, így az aszály-, árvíz-, tűz-, és viharhárokra is. A rendszer lényeges jellemzője a transzparencia. Működése során EU-s források fokozott bevonásával számolunk. A rendszer adminisztrációja technikailag a termelők által az MVH-hoz benyújtott egységes kérelemhez kapcsolódik, összhangban a biztosító társaságok részéről a díjtámogatással segített csomagbiztosítások információszolgáltatásával. A körvonalazott új kockázatkezelési megoldás összhangban van az uniós előírásokkal, ugyanakkor hangsúlyozottan veszi figyelembe agrárgazdaságunk nemzeti sajátosságait is. Mindezek fényében remélhető a nehézségektől mentes bevezethetősége és hosszabb távon a sikeressége.
- **Az áfa kulcs változtatásával, illetve a fordított áfa fizetéssel kapcsolatos** rövid tanulmányok megállapítják, hogy az EU más tagállamaiban alkalmazott kulcsokhoz képest magasabb áfa kulcsok alkalmazása egyrészt versenyhátrányt jelent, élénkíti a feketegazdaságot Magyarországon, továbbá fokozza az ellenőrzés szükségességét, másik oldalról viszont a kulcsok csökkentése a költségvetési bevételeket mérsékli. Az áfa bevételek növelésére és a feketegazdaság arányának csökkentésére egyaránt jó eszköz lehet a fordított áfa fizetés bevezetése. Fordított adózás esetén a helyzet annyiban különbözik a normál rendszertől, hogy az értékesítő az adóköteles értékesített termék után nem számít fel, nem hárít át áfát a vevő felé (áthárított adót nem tartalmazó számla). Az eladónál fizetendő áfa nem merül fel, azt bevallásában elszámolnia nem kell. Ez esetben az áfa megfizetésére a vevő lesz a kötelezett, amelynek összegét fizetendő áfaként és egyúttal – a vásárolt termék kapcsán adóköteles felhasználást feltételezve – levonható adóként is fel kell tüntetnie bevallásában. Likviditási szempontból nézve: a vevőnek az áfával megegyező összeget nem kell ténylegesen kifizetnie az eladója felé, így az finanszírozási terhet még átmenetileg sem jelent számára. A normál („egyenes”) adózással szemben tehát a fordított adózás esetén nem két szereplőre oszlik meg az áfa befizetésének a kötelezettsége és a levonási jog, hanem mindkettő a vevőnél jelenik meg. Azon adóalanyoknál, amelyeknél a végzett tevékenység és a beszerzéseik zöme is a fordított adózás alá fog esni, ez az adózási mód egyértelmű előnnyel jár majd finanszírozási szempontból. Azon adóalanyok azonban, amelyek a fordított adózás bevezetése után is rendelkeznek majd egyéb, egyenes adózású beszerzésekkel, könnyen áfa-visszaigénylő pozícióba kerülhetnek. Az áfa-visszaigénylő pozíció viszont inkább finanszírozási hátrány, mert az egyéb, egyenes adózású beszerzések kapcsán az eladó felé ténylegesen ki kell fizetni az áfát, amelyet a visszaigénylés keretében időben csak később, jóval a kifizetés után fogja visszakapni az érintett adóalany. Mint az látható, a fordított adózás – jellegéből fakadóan – egyes adóalanyoknál előnyt, míg másoknál hátrányt okozhat. Következésképpen e jogintézmény bevezetése esetén egyszerre lehet számítani kedvező és kedvezőtlen fogadtatásra.

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlításában mélyülhet el az olvasó. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya			A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek részaránya	
	A GDP-termelésben	A beruházásban	A foglalkoztatottságban ^{a)} , %	A fogyasztásban ^{b)}	Az exportban ^{c)}
	folyó áron, %			folyó áron, %	
2006	3,6	4,2	4,9	25,8	5,5
2007	3,6	3,7	4,7	25,0	6,3
2008	4,0	5,0	4,6	25,0	7,0
2009	2,5	5,6	4,6	26,0	7,3
2010*	2,2	4,5	4,4	26,3	6,7

* becslült adat.

a) A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

b) A háztartások hazai fogyasztási kiadásából.

c) SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

Forrás: 2006, 2007 KSH, 2008, 2009, 2010 AKI

Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint

Megnevezés	2009		2010		2011	
	április-június					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	175,3	102,0	173,8	99,1	181,9	104,7
Ipar	1 185,5	95,0	1 159,4	97,8	1 171,8	101,0
Élelmiszeripar	129,5	105,3	126,0	97,3	122,0	96,8
Nemzetgazdaság	3 797,1	98,2	3 778,9	99,5	3 808,8	100,8

Forrás: KSH

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

millió Ft

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2008			
Nemzeti támogatások	-	113 037	113 037
EU társfinanszírozású támogatások	73 851	22 827	96 678
Közvetlen EU kifizetések	187 395	-	187 395
Összesen	261 246	135 864	397 110
2009			
Nemzeti támogatások	-	120 280	120 280
EU társfinanszírozású támogatások	144 055	46 963	191 018
Közvetlen EU kifizetések	320 133	-	320 133
Összesen	464 188	167 243	631 431
2010			
Nemzeti támogatások	-	53 650	53 650
EU társfinanszírozású támogatások	116 417	40 013	156 430
Közvetlen EU kifizetések	283 772	-	283 772
Összesen	400 189	93 663	493 852
2011. évi előirányzat			
Nemzeti támogatások	-	71 400	71 400
EU társfinanszírozású támogatások	144 962	52 524	197 486
Közvetlen EU kifizetések	323 400	-	323 400
Összesen	468 362	123 924	592 286

Forrás: VM adatok alapján AKI szerkesztés

Földterület művelési ágak szerint és a főbb növények vetésterülete

ezer ha

Megnevezés	2009	2010	2011
Szántó	4 502	4 322	4 322
ebből: búza*	1 156	1 011	975
őszi árpa*	198	185	162
tavaszi árpa*	127	102	101
kukorica*	1 200	1 161	1 257
cukorrépa*	14	15	15
napraforgó*	559	524	579
Gyümölcsös	99	94	92
Szőlő	83	83	82
Gyep	1 004	763	759
Mezőgazdasági terület	5 783	5 343	5 337
Erdő	1 896	1 913	1 922
Nádas	61	65	65
Halastó	36	36	35
Termőterület	7 775	7 356	7 360
Művelés alól kivett terület	1 528	1 947	1 944
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303

* vetésterület.

Forrás: AKI, KSH

Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/ha		
	2009	2010	2011*	2009	2010	2011*
Gabonafélék	13 590	12 177
ebből: búza	4 419	3 764	4 049	3,9	3,7	4,2
árpa	1 064	978	1 011	3,3	3,4	3,8
Szántóföldi növények						
Burgonya	561	440	529	21,3	21,7	26,7
Cukorrépa	737	754	..	53,6	58,3	..
Szója	72	78	..	2,3	2,3	..
Napraforgó	1 256	987	1 378	2,4	2,0	2,4
Kukorica	7 528	6 967	..	6,4	6,6	..
Silókukorica és csalamádé	2 202	2 202	..	25,3	29,7	..
Zöldségfélék						
ebből: csemegekukorica	422	304	209	15,2	14,3	16,1
zöldborsó	99	61	91	5,0	4,2	6,3
zöldbab	26	4	9	7,3	5,0	7,8
paradicsom	193	51	..	49,7	36,2	..
zöldpaprika	149	25	..	25,9	15,8	..
görögdinnye	220	176	..	29,8	27,2	..
vöröshagyma	61	28	24	22,2	20,2	23,6
Gyümölcs						
ebből: kajszibarack	33	24	23	6,1	6,2	6,2
őszibarack	61	54	34	8,2	9,0	7,5
meggy	79	70	60	5,3	5,8	4,8
alma	575	467	..	13,7	15,3	..
körte	32	20	..	10,7	8,7	..
Leszüretelt szőlő	550	399	..	7,2	5,2	..

*előzetes

.. még nincs adat

Forrás: AKI, KSH

Mútrágya értékesítés alakulása

Megnevezés	2008	2009	2010
Mútrágya hatóanyagban, ezer tonna	431	367	385
Ebből:			
nitrogén	294	275	281
foszfor	63	44	46
kálium	74	48	58
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	75	64	70
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	90	77	81

Forrás: AKI

Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, ha			Megöntözött alapterület, ha			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Szántó	165 424	142 108	133 400	59 278	76 323	25 559	76 443	114 939	30 260
Gyümölcsösök	12 341	11 354	12 022	7 585	4 665	1 743	5 523	4 434	1 086
Szőlő	385	361	385	16	10	6	213	9	4
Gyep	5 020	5 898	2 301	320	1 651	135	212	677	61
Halastó	11 442	8 947	10 317	9 245	8 562	8 597	64 073	62 615	54 161
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	11 678	9 939	10 609	1 161	508	612	891	524	308
Összesen	206 291	178 607	169 034	77 606	91 719	36 652	147 727	183 198	85 880

Forrás: AKI

Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése

darab

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak*		
	2009. I. félév	2010. I. félév	2011. I. félév
Kerekes traktorok	1 153	400	734
Gabonakombájnok	177	32	92
Önjáró rakodók	190	80	96
Talajművelőgépek	1 300	775	1 273
ekék	120	45	83
tárcsás talajművelők	199	143	140
magágykészítők	168	108	167
Vető- és ültetőgépek	334	161	268
gabonavetőgépek	53	12	38
kukoricavető gépek	204	106	173
Tápanyag-visszapótlási gépek	385	270	396
Szilárd műtrágyaszóró gépek	336	246	362
Növényvédő és -ápoló gépek	906	574	606
szántóföldi permetezőgépek	496	218	216
Betakarítógép adapterek	136	43	64
kukoricacső-törő adapterek	35	9	23
napraforgó betakarító adapterek	29	**	21
Szálaskarmány betakarítók	643	516	499
fűkaszák	466	372	331
rendkezelők, rendterítők	161	126	137
Bálázók	174	98	178
Mezőgazdasági pótkocsik	183	110	125

* Használtgép értékesítés, viszonteladás és külföldi - EU-s és EU-n kívüli - eladás nélkül

** Az adatvédelmi előírásokat betartva nem közölhetjük

Magyarország állatállománya, ezer darab

Megnevezés	2009		2010		2011
	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.	június 1.
Szarvasmarha	703	700	706	681	678
Ebből: tehén	320	312	315	309	321
Sertés	3 181	3 247	3 208	3 168	3 132
Ebből: anyakoca	225	226	228	219	218
Juh	1 292	1 223	1 204	1 181	1 185
Ebből: anyajuh	584	968	864	844	855
Ló	60	61	68	65	69
Tyúkfélék	38 547	32 128	39 428	31 822	37 695
Ebből: tojó	11 994	13 597	12 005	12 571	9 954
Liba	3 007	1 405	3 028	1 384	3 732
Kacsa	4 164	3 713	5 547	5 813	5 857
Pulyka	3 572	3 018	3 637	3 168	3 137

Forrás: KSH

Tógazdasági lehalászás

Megnevezés	Üzemelt tőterület hektár	Lehalászás összesen	Ebből: étkezési hal	Intenzív termelésnél lehalászott étkezési hal
				tonna
2008. évi haltermelés	24 248	20 071	13 735	1 952
2009. évi haltermelés	23 967	19 927	13 027	1 798
2010. évi haltermelés	23 639	18 559	12 305	1 938

Forrás: AKI

Magyarország teljes haltermelése

tonna

Megnevezés	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Természetesvízi zsákmány		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2008	20 071	13 735	2 461	1 952	7 394	7 024	29 926	22 711
2009	19 927	13 027	2 066	1 798	6 364	6 098	28 357	20 923
2010	18 559	12 305	2 114	1 938	6 216	6 006	26 889	20 249

Forrás: AKI, HAKI

Becsült vadállomány, ezer db

Megnevezés	2009	2010	2011
Gímszarvas	87,1	92,6	94,1
Dámszarvas	26,7	30,0	30,5
Őz	349,5	366,6	355,7
Muflon	10,5	11,0	11,5
Vaddisznó	99,3	106,7	105,8
Mezei nyúl	523,6	538,7	454,5
Fácán	795,6	761,7	612,8
Fogoly	36,6	32,4	24,8

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Vadállomány hasznosítás, teríték (ezer db)

Megnevezés	2008	2009	2010
Gímszarvas	36,2	39,3	41,1
Dámszarvas	9,7	10,5	10,8
Őz	86,1	89,8	88,6
Muflon	2,9	3,1	3,4
Vaddisznó	94,4	111,2	112,4
Mezei nyúl	104,0	106,8	78,8
Fácán	421,0	377,7	306,5
Fogoly	2,6	3,8	2,2
Pénzügyi adatok (milliárd Ft)			
Bevétel	16,6	15,87	16,37
Összes kiadás	16,16	15,71	15,97
Ebből: mezőgazdasági vadkár	1,56	1,44	2,14
erdei vadkár	0,13	0,12	0,14
Eredmény	0,44	0,16	0,39

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Erdőterület, erdősültség

Megnevezés	2008	2009	2010
	évben, ezer hektár		
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9 303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen*	2 030	2 039	2 046
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 903	1 913	1 922
Erdőgazdálkodás alá vont területből:			
Állami tulajdonú erdők	1 058	1 062	1 063
Közösségi tulajdonú erdők	19	19	19
Magántulajdonú erdők	826	832	840
Erdősültség, %	20,5	20,6	20,7

* Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.
 Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

**A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati
 társas vállalkozások jövedelem alakulása***

Megnevezés	2008	2009	2010
Adózás előtti eredmény, millió Ft	85 317,6	35 853,7	49 757,5
Adózás előtti eredmény ezer Ft/ha	25,8	9,7	10,7

* Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.
 Forrás: NAV gyorsjelentés

**Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme
 (éves adatok)**

millió €

Megnevezés	2008	2009	2010
Export	5 782	5 086	5 843
Import	3 860	3 371	3 711
Egyenleg	1 922	1 715	2 133

Forrás: AKI-KSH

Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme (I. féléves adatok)

millió €

Megnevezés	2009	2010	2011
	I. félév		
Export	2 562	2 626	3 213
Import	1 661	1 684	2 098
Egyenleg	901	942	1 115

Forrás: AKI-KSH

Az élelmiszeripar fontosabb adatai

Megnevezés	M.e.	2008	2009	2010
Kibocsátás	millió Ft	2 337 894	2 249 415	2 236 178
Bruttó hozzáadott érték	millió Ft	617 248	657 136	598 721
Árbevétel	millió Ft	2 608 174	2 572 214	2 548 529
Foglalkoztatottak	fő	94 853	93 136	91 526

Forrás: NAV gyorsjelentés

Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye

millió Ft

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Húsfeldolgozás, tartósítás	223 392	255 906	281 616	1 006	-5 607	1 303
Baromfihús feldolgozása, tartó	219 475	229 835	253 357	4 059	-12 992	-2 809
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	122 766	125 110	99 815	3 945	-6 560	-905
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	223 188	209 648	213 992	1 340	1 843	6 065
Tejtermék gyártása	223 716	224 970	188 187	815	-3 496	-3 868
Malomipari termék gyártása	95 594	106 836	94 868	2 573	3 027	616
Haszonállat-eledelel gyártása	117 263	151 956	130 478	394	1 229	1 577
Hobbiállat-eledelel gyártása	51 010	62 425	68 578	3 529	775	3 060
Tésztafélék gyártása	28 316	32 618	32 018	1 514	1 942	1 756
Sörgyártás	102 240	99 252	89 567	458	-1 019	4 273
Üdítőital gyártása	156 005	165 135	174 041	-715	-4 880	-2 846
Dohányipar	157 055	167 800	173 485	-2 839	-2 989	2 425
Összes szakágazat	2 418 131	2 608 174	2 548 096	20 849	-7 364	53 404

Forrás: APEH

V. Gyakran feltett kérdések

Ezt a fejezetet nem szánjuk az Agrárgazdasági Figyelő állandó részének. Csak esetenként szerepeltetjük, ha olyan alapkérdések merülnek fel, amelyek igénylik a közszereplők és a laikus érdeklődők tárgyilagos tájékoztatását.

Hogyan kerülik el a gyártók a „chipsadót”?

Lehetőség szerint új recepteket fejlesztenek a gyártók, hogy elkerüljék a chips adót. A sós magvak nyerőben, az energiatartalok bukóban vannak. Talán még a legjobb ízlelőbimbókkal megáldott fogyasztók sem veszik észre, ha kedvenc sósmogyorójuk tömegarányos sótartalma egyik napról a másikra 1,2–1,6 százalékról 1 százalékra csökken. A gyártó azonban óriási előnyre tehet szert, mert ezzel a minimális csökkentéssel elérheti, hogy ne kelljen megfizetnie a népegészségügyi termékdíjat, közismert néven a chipsadót. Mivel a sós magvak esetében viszonylag könnyű a törvény által meghatározott határértékre való csökkentés, a nyilatkozó piaci szereplők egyöntetűen arra számítanak, hogy a gyártók többsége él a lehetőséggel, és nagyon rövid időn belül adómentes sávba viszi le a ropogtatnivalók sótartalmát. A törvényalkotó tehát örülhet, ha valóban elsősorban népegészségügyi célok miatt hozta meg a jogszabályt, hiszen a vásárlók kevesebb só fogyasztanak majd.

Ha viszont az adóbevételek növelése volt a fő szempont, akkor részben nem ér célt az intézkedés, mert ma már biztosnak látszik, hogy az érintett gyártók jelentős része új, adómentes receptek keresésébe kezdett, és egy-két éven belül találhat is ilyeneket. Nyilvánvaló, hogy bizonyos termékek esetében nem lehet, vagy nem érdemes receptet váltani. Az egyik érintett, a Coca-Cola például már jó ideje létezik cukormentes verziókban, az eredeti összetevőket pedig egy magyar jogszabály miatt aligha módosítják. A vezető kóla ára tehát biztosan emelkedni fog, de a márka annyira erős, hogy a gyártó ennek ellenére sem számít a forgalom csökkenésére.

Ehhez hasonló helyzetben van például az Unilever is, a napi fogyasztási cikkek meghatározó gyártója, amelyet súlyosan érint a chipsadó, de bizonyos termékek esetében nem tud védekezni ellene. A cég évek óta folyamatosan csökkenti termékeinek, főleg levesporainak sótartalmát, és vállalta, hogy 2012 végéig 15 százalékkal vesz vissza a sótartalomból, a Delikat8 ételízesítő esetében azonban tehetetlen. Ez gyakorlatilag egy finom fűszerekkel dúsított sópótló termék. Ilyenkor merül fel az az ellentmondás, hogy a sópótló funkcióval rendelkező ételízesítő adóköteles, a só maga viszont nem.

Milyen hatással volt a marketing a dinnyére?

A jól sikerült – mintegy 20 millió forint költségű – dinnye promóciónak köszönhetően jelentősen nőtt a belföldi fogyasztás. Az idén a megtermelt, mintegy 180 ezer tonna görögdinnye mintegy 50 százalékát a magyarok fogyasztották el. A jelenlegi mintegy 5 ezer hektáros termőterület akár 7-8 ezer hektárra növelhető. Így a jelenlegi termésmennyiség 50-60 ezer tonnával, 230-240 ezer tonnára emelhető. Amennyiben a dinnyeszezon szeptember közepén ér véget, úgy a magyar dinnyetermelők megközelíthetik a korábbi évek 6-8 milliárd forintos bevételét az idén. A mostani promóció nyomán a FruitVeB arról döntött, hogy a jövőben más termékeket is (például gombát) célzott marketingtámogatásban részesítenek a fogyasztás növelése érdekében.

Mikortól igényelhető az Agrár Széchenyi Kártya?

Szeptember elsejétől igényelhető az Agrár Széchenyi Kártya Az ágazat számára megnyíló újabb finanszírozási lehetőség segíti visszaállítani a magyar mezőgazdaság presztízsét, gazdasági erejét. A folyószámlahitelként működő termék révén 500 ezer és 25 millió forint közötti forráshoz juthatnak a mezőgazdasági, erdészeti, halászati és élelmiszer-feldolgozással, -forgalmazással foglalkozó cégek, illetve östermelők, családi gazdálkodók. A sikeres regisztráció és minősítés után vehető kézhez a szabad felhasználású egy-, kettő- vagy hároméves lejáratú kölcsön, amelyet egy összegben, a lejáratkor kell vissza fizetni. A hitel kamata a jegybanki alapkamat plusz négy százalék lehet. Az állam kétszázalékos kamattámogatást és kezességi díjtámogatást biztosít a hitelhez. Idén erre a célra 600 millió forintot szánnak. Egyelőre az OTP Bank és a Volksbank bocsát ki MasterCard Standard típusú, nemzetközi bankkártyát. A sikerrel pályázó a számlájára kerülő pénzhez átutalással, bankfiókban vagy ATM-ből történő készpénzfelvétel formájában juthat hozzá. A hiteligénylőnek 15 millió forint hitelösszegig egy, e felett két lezárt, teljes éves gazdálkodói múlttal, valamint uniós, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál nyilvántartott regisztrációs számmal kell rendelkeznie. A hiteligénylőnek nem lehet köztartozása, lejárt hiteltartozása.

A hitel biztosítóka 15 millió forint hitelösszegig az előírt magánszemély készfizető kezességvállalása, e felett a hitelnyújtó és az Agrár- Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány által elfogadott egyéb fedezet (ingatlan vagy ingóság) bevonása is szükséges. A hitelkeret megnyitásakor a hitelkeret nagyságától függő „kártyadíj” és a garanciadíj állami támogatáson felüli részének megfizetése esedékes. A „kártyadíj” minden induló költséget tartalmaz, egyéb díjak nincsenek.

A Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége és a területi kereskedelmi és iparkamarák, valamint a KA-VOSZ több mint száz irodájában lehet igényelni a kártyát. A hitel futamideje alatt az igénybe vett kölcsön összege után ügyleti kamatot, illetve kezelési költséget kell fizetni. A Széchenyi Kártya program kereteiben egyébként az indulás óta már a 200 ezredik igénylésen is túl vannak, 930 milliárd forint hitelt helyeztek ki, és ez jó alapot adott arra, hogy a mezőgazdasági szektor felé is nyissanak.

Kiadja:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Statisztikai Osztály

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Telefon: (06 1) 476-3060
(06 1) 217-1011
Fax: (06 1) 217-7037
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu